BIULETYN KOWIEŃSKI
WILBI
WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3
Nr. Wilno, dnia 26 września 1930 roku. 323.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

----ooOoo----

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Rytas" w sprawie zatargu polsko-litewskiego w Genewie.

"Rytas" Nr.217 z dn.23.IX.1930 r. Art.p.t."Spór litewsko-polski w Radzie Ligi Narodów." Streszczenie:

Decyzję Rady Ligi Narodów, zalecającą podjęcie bezpośrednich rokowań między Polską a Litwą w sprawie zajść na linji pogranicznej uważać należy za wielką klęskę litewskiej dyplomacji. Zwyciężyły tezy, wysunięte przez rząd polski w nocie z dnia 20 sierpnia r.b. Polska tryumfuje dzisiaj na całej linji. Wypada więc zapytać, czy warto było wszczynać tyle hałasu z powodu zajść w Dmitrówce, jeżeli nie było nadziei, iż się uda w Genewie obronić swoją linję.

Jeżeli wziąć pod uwagę notę Polski z dnia 20 sierpnia r.b., to musimy stwierdzić w niej dwa znamienne momenty: 1. Rząd polski uważa zajście w Dmitrówce za swoją sprawę wewnętrzną i 2. Rząd polski awanturę w Dmitrówce nazywa zajściem na pograniczu polsko-litewskiem. Rząd litewski nie zaprotestował przeciwko polskiemu ujęciu sprawy, czyli tem samem zgodzić się musiał z faktem, iż między Polską a Litwą istnieje granica, nie zaś linja administracyjna. Jeżeli dr. Zaunius nie założył protestu przeciwko nocie polskiej, to powinien był przynajmniej zareagować na raport sprawozdawcy Quinones de Leon, który bronił tezy polskiej, nazywając zajście w Dmitrówce zajściem pogranicznem. Tutaj dr. Zaunius mógł w grzecznej formie przypomnieć sprawozdawcy, iż nie może być mowy o zajściach pogranicznych, gdyż między Litwą a Polską niema granicy.

W sprawie tranzytowej uchwalono rozpatrywanie raportu komisji tranzytowej odroczyć do stycznia 1931 r. Jak widać, istnieje nadzieja, iż w ciągu tego czasu nastąpi porozumienie między Litwą a Polską.-

List ministra Zauniusa do generalnego sekretarza Ligi Narodów w sprawie skargi kłajpedzkiej.

Dnia 22-go b.m. litewski minister spraw zagranicznych dr. Zaunius wystosował do generalnego sekretarza Ligi Narodów Drummonda list, w którym oświadcza, iż otrzymał odpis prośby Curtiusa o zwrócenie uwagi Rady Ligi Narodów na złamanie konwencji kłajpedzkiej. Dalej dr. Zaunius oświadcza, iż ~~otrzymał odpis prośby Curtiusa~~ rząd litewski skorzysta ze sposobności, aby udzielić Radzie wszelkich żądanych wyjaśnień, dotyczących rozporządzeń administracyjnych w Kłajpedzie, zawartych w skardze rządu niemieckiego. Jednak dr. Zaunius wskazuje, iż Curtius nie uczynił zadość formalnościom procedury, przewidzianej w § 17 konwencji kłajpedzkiej. Curtius, nie przytaczając dowodów na wytoczenie oskarżenia, zadowolnił się przesłaniem do Rady Ligi Narodów dwóch skarg, podpisanych przez kilku anonimowych mieszkańców kraju Kłajpedzkiego, skarg, które, zdaniem rządu litewskiego, nie mogą stanowić przedmiotu dyskusji w Radzie, gdyż mieszkańcy kraju Kłajpedzkiego nie posiadają prawa zgłaszania petycji. Rząd litewski zakłada formalny protest, aby skarga Niemiec w tej formie miała być wciągnięta do porządku dziennego obrad Rady.-

"Lietuvos Zinios" o stosunkach litewsko-niemieckich.

"Lietuvos Zinios" Nr.217 z dn.23.IX.1930 r.

Zwycięstwo elementów prawicowych w wyborach do Reichstagu

nic dobrego nie wróży dla Litwy. Nie zważając na wdzięczne uśmiechy i słodkie słówka naszej prawicy, Niemcy pokazują rogi i pazury.

Litwa ze strony Niemiec doczekała się już kilku przyjemności", z których najważniejszemi są: podniesienie ceł na artykuły wwożone z Litwy oraz poparcie skargi Kłajpedzian w Lidze Narodów.

Krok rządu niemieckiego szczególnie bolesny jest dla państwa, które sądziło, iż posiada dobrego sąsiada. Nie można jednak dziwić się postępowaniu rządu niemieckiego. Niemcy bowiem otwarcie oświadczyły, do czego dążą.

Nauczka, otrzymana od Niemiec, nie powinna pójść na marne. Wskazuje ona, iż należy wprowadzić porządek wewnątrz państwa. Oprócz tego staje się aktualną myśl, przez niektórych wysuwana, iż może naprawdę należałoby poważnie zastanowić się nad grożącem niebezpieczeństwem i zwrócić uwagę na związek tych, którym to niebezpieczeństwo stale zagraża.

Jaki jest stosunek odłamu prawicowego Niemiec do Litwy, widać chociażby z tego faktu, że pomimo, iż rząd litewski nie przyłączył się do demarche państw z powodu podniesienia ceł przez Niemcy, rząd niemiecki poparł jednak skargę Kłajpedzian. Jak widać, konferencja dr. Zauniusa z Curtiusem nie dała pozytywnych wyników.

Niewiele pomogła i ta okoliczność, iż formalnie w sprawie naruszenia konwencji mogą zabierać głos tylko te państwa, które brały udział w jej zawarciu, a w których liczbie Niemcy nie figurują.-

"Lietuvos Aidas" w sprawie skargi niemieckiej w Lidze Narodów.

"Lietuvos Aidas" Nr.217 z dn.24.IX.1930 r. Art.p.t."Jeszcze w sprawie skargi niemieckiej do Ligi Narodów". Streszczenie:

Skarga niemiecka do Ligi Narodów wystosowana została nie w związku z sytuacją mniejszości niemieckiej na obszarze Kłajpedy, a tylko w związku z rzekomem gwałceniem postanowień konwencji kłajpedzkiej przez rząd litewski. Skargi tego rodzaju mogą być przedkładane Radzie Ligi Narodów jedynie na podstawie art.17 konwencji kłajpedzkiej. Pierwszy paragraf tego artykułu brzmi następująco: "Strony, podpisujące konwencję, oświadczają, że każdy członek Rady Ligi Narodów ma prawo zwrócenia uwagi Rady na każdorazowe pogwałcenie postanowień tej konwencji". Z powyższego wynika, że Niemcy, jako członek Rady Ligi Narodów, mają prawo zwrócenia uwagi Rady na każde pogwałcenie konwencji. Z drugiej jednak strony, z tegoż art.17 wynika, że przedkładając Radzie Ligi Narodów skargę, Niemcy same winny konkretnie sformułować oskarżenia celem zakwalifikowania ich, jako pogwałcenie konwencji kłajpedzkiej. Zaznaczyć należy, iż kwestja procedury w sprawie skarg na pogwałcenie konwencji kłajpedzkiej nie jest dziś czemś nowem. Już w przeszłości toczyły się dyskusje co do przedkładania skarg Radzie Ligi Narodów. W toku tych dyskusyj procedurę przedkładania skarg wyjaśniono w sposób dostatecznie jasny. Ostatnim razem poruszono tę sprawę w 1926 r., przyczem 20 września tego roku zostało przyjęte sprawozdanie komitetu prawników Ligi Narodów, które głosi, że wnosząc skargę w sprawie łamania konwencji kłajpedzkiej, członek Rady Ligi Narodów musi sprecyzować, czy istotnie konwencja kłajpedzka została pogwałcona i o ile tak, to pod jakim względem. W ten sposób expressis verbis wyrażone jest żądanie sformułowania skargi i to szczegółowo, nie zaś w ogólnikowych powiedzeniach.

Według nadeszłych z Genewy wiadomości, Niemcy nie wypełniły tego żądania proceduralnego i w zbyt uproszczony sposób pragną wytoczyć rządowi litewskiemu sprawę. Niemcy pragną mianowicie zadowolnić się jedynie dołączeniem swego pisma do anonimowej skargi kilkunastu Niemców kłajpedzkich. Rzecz prosta, tego rodzaju przedkładanie skargi mija się z przewidzianą powyżej procedurą. Niemcy kłajpedzcy

nie są upoważnieni do formułowania skarg do Rady Ligi Narodów w sprawie pogwałcenia konwencji kłajpedzkiej. Skargi tego rodzaju mogą przedkładać jedynie członkowie Rady Ligi Narodów , i to precyzując je wyraźnie. Niemcy postulatu tego nie spełniły. To też rząd litewski musiał zaprotestować przeciwko wciągnięciu sformułowanej w taki sposób skargi na porządek obrad Rady Ligi Narodów. Minister Zaunius, prezes delegacji litewskiej, przesłał już na ręce generalnego sekretarza Ligi Narodów, sir Drummonda, list, w którym podkreśla formalne braki w przedłożonej przez Niemców skardze.

W związku z powyższem, dziwić się jedynie należy, że rząd niemiecki nie podając nawet konkretnych faktów zarzuconego Litwie pogwałcenia konwencji kłajpedzkiej i mijając się z przewidzianą procedurą przedkładania skarg, uznał za stosowne wtrącać się w stosunki rządu litewskiego z autonomicznemi organami Kłajpedy. Wprawdzie ingerencja ta zapewne samemu rządowi niemieckiemu nie jest miła, gdyż wypada mu stanąć jakgdyby w roli arbitra w sprawie, w której zainteresowane są z jednaj strony Litwa, z drugiej zaś - państwa Ententy, i to arbitra po stronie Ententy. Z tej to przyczyny, być może, rząd niemiecki , pragnął uniknąć sformułowania skargi w imieniu własnem. Mimo wszystko jednak, rozminięcie się z przewidzianą procedurą jest dostatecznym powodem, ażeby skarga nie została wciągnięta na porządek dzienny Ligi Narodów . Spodziewać się przeto należy, że dopóki nie zostaną spełnione wszystkie wymagania procedury przedkładania skarg Radzie Ligi Narodów -, skarga ta do programu sesji Rady Ligi Narodów nie zostanie wciągnięta.-

P r e m j e r ł o t e w s k i o s t a n o w i s k u Ł o t w y i E s t o n j i w s p r a w a c h d o t y c z ą c y c h L i t w y w L i d z e N a r o d ó w . W dniu 23 b.m. powrócił z Genewy do Rygi premjer łotewski Celminsz. W związku z tem, łotewski "Socjaldemokrats" pisze, że powrót Celminsza związany jest z ostatniemi niepowodzeniami polityki zagranicznej, zwłaszcza, w związku z kwestją traktatu handlowego między Litwą a Łotwą.

Premjer Celminsz udzielił wywiadu prasowego, w którym, mówiąc o działalności delegacji łotewskiej w Genewie, oświadczył, że Litwa i Estonja, z któremi obecnie Łotwa prowadzi rokowania, pragną doprowadzić rokowania te do pomyślnych wyników. Dalej oświadczył Celminsz, że w sprawach dotyczących Litwy, Łotwa zachowywała w Lidze Narodów zdecydowaną neutralność, podobnie, jak Estonja w osobie swego ministra spraw zagranicznych p.Lattika. ~~Rosjaxxxxxx~~

P o d p i s a n i e p a k t u a r b i t r a ż o w e g o p o m i ę d z y L i t w ą a B e l g j ą . W dniu 24 b.m. podpisano w Genewie pakt arbitrażowy pomiędzy Litwą a Belgją. -

L i t w a a R u m u n j a . W związku z zakończeniem dyskusji nad rezolucjami warszawskiej konferencji agrarnej, odbył korespondent Elty rozmowę z rumuńskim ministrem rolnictwa p.Madgearu. P.Madgearu oświadczył, że Rumunja byłaby bardzo zadowolona, widząc ~~Litwy~~ przedstawiciela litewskiego na przyszłej konferencji agrarnej, która się ma odbyć w Bukareszcie.-

D r u g a m i ę d z y n a r o d o w a k o n f e r e n c j a k o l e j o w a w K o w n i e . W tych dniach zakończoną została druga międzynarodowa konferencja w Kownie. W konferencji oprócz Litwy, brały udział: Niemcy, ZSSR, Estonja i Łotwa. Głównym tematem obrad konferencji była sprawa komunikacji towarowej pomiędzy biorącemi udział w konferencji państwami. Konferencja rozstrzygnęła około stu kwestyj, dotyczących przeważnie zniesienia całego szeregu formalności przy komunikacji tranzytowej.-

D e m e n t i E l t y w s p r a w i e w y w i a d u Z a u n i u s a w "G e r m a n i i". W związku z wywiadem ministra Zauniusa, jaki się ukazał niedawno na łamach "Germanii", Elta stwierdza, że zakończenie wywiadu nie odpowiada prawdzie. Minister Zaunius oświadczył mianowicie, że zgodnie z przyjętem przez rząd litewski podczas sesji Rady L.N. w 1926 r. stanowiskiem, obywatele litewscy nie mają prawa zwracać się bezpośrednio do rządu państw obcych w sprawie urzędowych aktów litewskich na obszarze Kłajpedy.-